

nincs értéke vagy fontossága, teljesen nem-létező.

Istenbe vetett hite az ön végső biztonsága. Nézze mit tett a gondolat! Képez egy istenképet, amit aztán ön imád. Ez az önimádat. Aztán elkezd kérdegetni: ki teremtette a földet, ki a mennyet, az univerzumot, stb. Hagyományunk elkezd lerombolni az emberi elmét. Ismétlővé válik, mechanikussá, elveszti életerejét, kivéve a pénzkeresésre, vagy az irodába járásra szánt életé hátralévő részében, és végül meghal. Nagyon fontos kitalálni hogyan szabadulhatunk meg a hagyománytól és élhetünk minden ellenségeskedés nélkül, élni minden nap az 'ami van'-al, és figyelni az 'ami van'-t nemcsak kívülről, hanem belülről is. Akkor majd létrehoz egy társadalmat, ami ellentétéktől mentes lesz.

1981. december 27. (részletek)

KOTÁSZ ZOLTÁN HAZÁDNAK (ALTERNATÍVAN) RENDÜLETLENÜL...

Ha katonai kérdésekről nyilatkozik valamely illetékes szakmai személyiség - rendre zavaros érzelmek kelnek bennem. A sokat hallott szófordulatokat unom, a ritkán felbukkanó újakat gyanakvással ízlelgetem. Már a hozzáállásom is -bevallom - előítéletes. Alapvetően kételkedem; kétlem, hogy a szolgálati viszonyban álló alkalmazott őszinte nyilatkozatot tehet, kétlem, hogy a kérdésekre adandó válaszait a realitások kendőzetlen bemutatásának szándéka határozza meg. Zavarom általában erősödik, ha katonáskodás és emberi jogok viszonyáról esik szó. Tűz és víz, összebékíthetetlen princípiumok ellentéte! És ha a szlogenek és a tényleges gyakorlat közötti összefüggést keresem, be kell látnom, hogy már a legegyszerűbb elvárásokat is nevetségesen felesleges magamban dédelgetnem...

Egyfelől: míg a korábbi konzervatív kormányzat katonapolitikai reprezentánsai - Fűr Lajossal az élen - mint a hazafiatlankodás nagyvonalúeltűréséről, a liberális vadhajtások iránti tolerancia tündökletes jegyről, vagyis mint főúri kegyről nyilatkoztak az alternatív szolgálat lehetőségéről, addig a jelenlegi szociálliberális kormány illetékesei - Keleti és csapata fülígérő széles mosollyal biztosítják az "alternatívokat" - miről is...? Ja, igen: jóindulatukról, progresszív szándékaikról, "európaiságukról". Másfelől: míg a konzervatívok négy év alatt lényegében folyamatosan liberalizálták a polgári szolgálat körülményeit - egyszerűsítve az engedélyezést, csökkentve a szolgálati időt stb. -, addig a szocliberál apparátus alig leplezett manőverekkel a civil szolgálat teljes felszámolására törekszik.

Mi van-e szereptévesztés mögött?

Először is félelem. A helyzet jelenleg normálisnak tekinthető. Normálisnak? Igen: vagyis a "normának" megfelelőnek; vagyis olyannak, amelyet ha összevetünk az egyéb vonatkozásokban is mérvadónak tekintett országok (Németország, Ausztria - a germán orientáció!) helyzetével, gyakorlatával, megállapíthatjuk, hogy szinten vagyunk. És mi a szint? A szint az, hogy a hadköteles - lényegében - maga dönti el, hogy katonai vagy civil szolgálatot kíván-e teljesíteni. A tények és a tendenciák (amelyek, ugyebár, hozzánk is gátlástalanul be szoktak gyűrűzni) pedig azt mutatják, hogy egyre többen választják az utóbbi formát. Megindult egy folyamat, s amíg hazánkban korábban a besorozottnak csupán néhány ezreléke igényelt alternatív szolgálatot, 1994- ben az arány már átlépte a 3 %-ot (Ausztriában 30 % fölött van). Számszerűen ez 1700 kérelmet jelent - ami nagyjából megegyezik a korábbi négy évben beadott összes kérelmek számával! Minőségi ugrásról van tehát szó, amelynek nem elhanyagolhatók a szociológiai és pszichológiai vetületei sem. Ma már gyakorlatilag nincs olyan ifjúsági közösség (iskolai, érdeklődési körbeli), amelynek tagjai közül ne kerülnének ki alternatív szolgálatot teljesítők. A katonai behívás előtt álló fiatalok ily módon ismerőseik elbeszélése révén reális, személyes képet kapnak a civil szolgálatról. A polgári szolgálatnak nincs már szüksége mediális propagandára - és nem lehet hadkieges "elbeszélgetéssel", "felvilágosítással" sem sötétebbre exponálni a képet a valóságosnál; nincs esély tévinformációkkal visszariasztani fiatalokat a civil szolgálattól. A polgári szolgálat nagykorúsodott.

Ez az, ami félelmet kelt az apparátusban. A hivatalnokok nem szeretik, ha a gyeplő kicsúszik a kezükből. Márpedig a nóta ma már erről szól. A polgári szolgálatra kiadható engedélyekre (jogszerűen) semmilyen korlátozást nem lehet felállítani. Ha - bár képtelenség - egyik napról a másikra minden hadköteles civil szolgálatot kérne, azt ugyanolyan fegyelmezett főbólintással kellene tudomásul venni, mintha - ne adj' Isten - egyik napról a másikra minden hazai betétes kivenné pénzét a bankból. Nem lehet megakadályozni - egy polgárnak egy jogállamban joga van ehhez. Hiába válik működésképtelenné a sorozott hadsereg, hiába omlik össze a monetáris gazdaság - olyasmi ez, mint egy közvetett népszavazás, amelyet kivédeni nem lehet, a konzekvenciáit viszont muszáj levonni.

A civil szolgálat társadalmi súlyának fokozatos növekedéséből a hadkötelezettség megszüntetésének konzekvenciáját illenék (előbb-utóbb) levonni. Ez lenne az a lépés, amelyhez még semmilyen politikai elit uralma idején, semmilyen geopolitikai konstelláció alatt nem fült a foga édes hazánk nagyméltóságú

urainak. Nem fülük most sem. Az már a szociálliberális koalíció történelmi pechje, hogy a civil szolgálat iránti érdeklődés eszkalálódásának veszélyével épp nekik és épp most kell szembenézniük. Hát igen, egy csöppet kínos ez az egész.

És túl sok eszköz között nem adatott meg válogatniuk. Először is leállították a polgári szolgálat további intézményesedését. Már '94 őszén meg kellett volna születnie a polgári szolgálatról szóló törvénynek - ez rendezte volna, egyebek mellett, a szolgálatot teljesítők anyagi körülményeit. Míg jelenleg 4-9 ezer forint között "keres" egy alternatív, a törvényi szabályozással egy létminimumot mindenkor elérő, inflációkövető megélhetési (illetve: vegetálási) szintet kellett volna garantálni számukra. Mivel a katonai lobby szerint ez tovább növelné a civil szolgálat "vonzását", az egész dosszié, azaz a polgári szolgálat egységes jogi szabályozásának terve elsüllyedt egy sötét minisztériumi fiókban.

Mindez persze még édes kevés; ezzel csak a "stabilizációt" oldották meg – a "kibontakozáshoz" elkerülhetetlen a suba alól kibújva valami merészebb huszárvágást is végrehajtani. Kapóra jön ilyenkor egy új alkotmányozási folyamat; ami ott végül rögzül, azon már sem Sólyom Lacival, sem Strasbourggal nem lehet változtatni! Az új Alkotmány koncepciójának 1995. márciusi tervezetében a "szerzők" be is mutatnak egy ügyes huszárvágást. A koncepció szerint a polgári szolgálat mint olyan megszűnnék. "Minden magyar állampolgár férfi az általános hadkötelezettség alapján fegyveres vagy fegyver nélküli katonai szolgálat teljesítésére köteles." A civil szolgálat, úgy mellékesen, a hadkötelezettségen kívül teljesíthető. Tehát nem a katonai szolgálat helyett, hanem csak úgy. Pluszban, hobbiból. Ám ha valakinek – 12 hónap katonáskodás után - még kedve gerjedne az újfajta polgári szolgálatra, le kell hűtenem. Ennek a polgári szolgálatnak már semmi köze a civil élethez. "A kötelezettségek minden formájának a fegyveres erők alkotmányos funkciójának teljesítéséhez, illetve a honvédelem polgári szerveinek rendeltetészerű feladataihoz kell kapcsolódnia."

A tervezetből következetesen levezethető, hogy az ötletgazdák – a mindennapokra vetítve - milyen sorsot szánának az alternatív szolgálatnak. A fegyvertelen katonai szolgálat egyetlen lehetőségére lesorvasztva az intézményt gyakorlatilag katonai alakulatokká szerveznék át, "beolvasztva" a jelenleg az egészségügyben, környezetvédelemben, kulturális szférában stb. dolgozó civil szolgálatosokat. Jobb esetben a polgári védelem alá besorozva (katasztrófaelhárítás, légoltalmi gyakorlatok, közmunkák) sameszkodhatnának mint egyenruhás, ám értéktelen, harcra nem vethető golyófogók. (Választhatasz: Használod-e a szerszámot, vagy csak szolgálod tökök forgatóját? Ez lenne tehát az újdondász

alternatív lehetőség; kétségtelen, nem olyan "európaias", viszont nem csábít - lelkiismereti szabadság címén - a kiképzés alóli kibúvára sem...) Az alkotmányjogász elmék tehát kattognak, s készségesen szállítják a

rendszerváltás zűrzavaros éveiben elburjánzott ultraliberális emberi jogi vadhajtások lenyesegetésére alkalmas szabályozási javaslatokat. Félelemre azonban (nekünk) nincs okunk. Az Alba Kör a helyén van. Ha pedig a civil társadalom aktivizálható rétegei erőszakmentesen, de kellő határozottsággal felsorakoznak melléje - ezt az átlátszó militáns manővert még csírájában el lehet haláloztatni.

Lábjegyzet: Az Országgyűlés javasolt tavaszi menetrendjében újra szerepel a polgári szolgálatról szóló törvénytervezet tárgyalása. Elképzelések szerint az alternatív szolgálat szabályozását csomagban, együtt tárgyalnák egyéb honvédelmi (hivatásos katonák jogállásáról szóló stb.) jellegű törvénytervezetekkel.

1990.

MERZA JÓZSEF

APOKALIPSZIS

Zsuzsika vidáman, gondtalanul, szokásához híven bejelentés nélkül libbent be könyvtári szobámba. Zsuzsika korábban az Akadémia egy munkacsoportjában dolgozott, és intézetünk könyvtárában is gyűjtött anyagot. Ő is a létszámleépítés áldozata lett, de, ismeretségünk folytán, havonta továbbra is eljön hozzám.

Zsuzsika Jehova Tanúja, és feladatának tudja, hogy ellásson minket a tanúk irodalmával. Az *Őrtorony* és az *Ébredjétek* című füzeteket hozza, és felhívja figyelmünket a bennük lévő fontosabb cikkekre. Táskaájában mindig ott van sok füllel ellátott Bibliája, amelybe gyakran belelapoz. Megbeszélésre szánt szöveget terjeszt elő, hiszen feladatához tartozik a tanítás hirdetése is. Én időnkint elfogadom kezdeményező szerepét, gyakorta azonban megelőzőm egy engem érdeklő kérdés előterjesztésével, ami révén magamhoz ragadhatom a beszélgetés irányítását, és időhiány esetén a lezárását is. Az őszinteség jegyében el szoktam mondani, hogy ezzel vagy azzal nem értek egyet, és az alapul szolgáló bibliai szöveget egészen más szemmel nézem, mint ő, de sok gyakorlati kérdésben azért egyetértünk.

Zsuzsika bízik bennem, mert gyülekezetük egyik kiemelkedő vezetőjét barátomnak tudhatja. János a sárospataki református kollégium diákja volt, majd lelkész lett. Életében akkor állt be fordulat, amikor a második világháború idején tanúja lett a katonai szolgálatot megtagadó hívők kivégzésének. Ekkor